

**ВИДАВНИЦТВО ПАТАИ
КИЇВ - 1922 - АЯИЦІР**

А—А, КОТОЧОК!

ЗБІРКА ПІСЕНЬ,
КАЗОК І ПРИПОВІДОК
ДЛЯ МАЛЕНЬКИХ ДІТЕЙ

З МАЛЮНКАМИ
М. БУТОВИЧА

ВИДАВНИЦТВО РАТАЙ
КИЇВ — ЛЯЙПЦІГ .

1922

Copyright 1922 by
„Ratay“ Verlagsgesellschaft m. b. H., Berlin.

Друковано в друкарні К. Г. РЕДЕРА, тов з обм. порукою в ЛЯЙПЦ Г'У.

1. А — а, коточок!
Заховався в куточок,
Піймав собі мишку,
Та й ззів у затишку.

2. А — а, люлі — люлі!
А котові дулі,
А дитинці калачі,
Щоб спало в день і в ночі.
Ой ти коток сірий,
Не ходи до сіней,
А ходи до хати
Дитя колихати.

3. Котику сіренький,
Котику біленький,
Котку волохатий!
Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.

4. А — а, котино!
Засни мала дитино!
Ой на kota воркота,
На дитину дрімота.
Коток буде воркотати,
Дитиночка буде спати.

5. Ходе сон коло вікон,
А дрімота коло плота;
Питається сон дрімоти:
А де будем ночувати?
— Де хатонька теплесенька,
Де дитина малесенька,
Туди підем ночувати
І дитину колихати.
6. А — а, коточок,
Заховався в куточок
Од маленьких діточок...
Цить не плач:
Дасть мати калач,
Медом помаже,
Тобі покаже,
А сама іззість.
Ходить кіт по горі,
Носить сон в рукаві,
Всім діточкам продає,
А Саненці так дає.
7. А — а, а — а, татусі,
Пішов батько по груші,
А мати по дині, —
Принесе дитині.
8. А — а, котку!
Не лізь на колодку,
Бо заб'єш головку;
Та буде боліти,
Нічим завертіти.
Одна була хустина,
Як та паутина,

Та й ту діти взяли,
На ляльки подрали.
Ляльок нарobili
Куток засадили.

9. Пішов коток на торжок,
Купив собі кожушок;
Треба з ката зняти
Та дитинці дати.
10. Ой кот — воркот
На віконечко скок!
А з віконця в хижку.
Піймав котик мишку,
Кинув у колиску.
Мишка буде грати,
Котик воркотати,
Дитя буде спати
І щастячко мати.
11. Сидить Василь на припічку,
Держить ката за ниточку;
Котик зубки розтулив
Та Василька й укусив . . .
А дзусь, а дзусь, кошень,
Не займай ти Василя!
12. Ой ти коте, коточок!
Не йди рано в садочок!
Не полохай галочок;
Нехай зів'ють віночок
Із рутоньки й із м'ятоньки,
З хрещатого барвіночку,
З запашного василечку.

13. — А — а, коточок,
Не йди рано в садочок,
Не полохай діточок,
Та нарви їм квіточок.
А ти, коте сірий,
Та вимети сіни. —
— Хоч вимету, та не я, —
Єсть у мене котеня. —
Котеня не хоче
Ніжками дрібоче,
Та по хаті скаче,
Віничка й не баче!
— Хай замете бабуся,
Бо я щилу боюся:
В мене шкурка біленька,
Вилизана, чистенька;
Краще з дітьми пограюсь,
Та в куточку сховаюсь.
А ввечері прийду спати,
Дитиночку колихати.
14. Ой, ну люлі, люлі,
Налетіли гулі.
Із чужої сторони
До нашої дитини.
Стали думать і гадать
Чим дитину дарувать:
Чи соньками, чи дрімками,
Червоними ягідками;
Соньки-дрімки в колисоньки,
А ростоньки у костоньки,
Добрий розум в головоньку.
15. Пішла киця по водицю,
Та й упала у криницю.

Пішов котик рятувать,
За вушечко витягать.
Піймав кицю за вухо
Та й поставив, де сухо.
Ой будь, кицю, весела —
Поїдемо на села
Уловимо мишку.
Та й укинем у колиску.
Мишка буде грати,
А кіт буде воркотати,

16. А — а, коточок,
Заховався в куточок,
Що не видно й лапочок,
Лиш сіренький хвосточок.
А ми того коточка
Виженемо з куточка,
Щоб по хаті не ходив,
Щоб дитяти не збудив,
Бо в нас дитя маленьке,
Воно спати раденьке.
17. Котик коло річки ходив,
Черевички носив,
Та не панськії,
А черкаськії,
Та не дорогії —
По два золотії.
18. А — а, люлі,
Прилетіли гулі,
Та сіли на люлі,
Стали думати, гадати,
Чим дитину годувати:

Чи кашкою, чи медком,
Чи солодким яблучком?
А ви, гулі, не гудіте,
Кипить кашка, не зваліте.
Прилетіли гулі
Та й сіли на люлі,
Стали думати гадати,
Чим дитину забавляти:
Чи їй ляльку в ручку дати,
Чи їй квіточку зірвати?
Ой ви, гулі, не гудіте,
Спить дитина, не збудіте.

19. Ой спи, дитя, без сповиття,
Поки мама з міста прийде
Та принесе три квіточки:
Ой первую — зросливаю,
А другу — сонливаю,
А третю — щасливаю.
Ой щоб спало — щастя знало,
Та щоб росло — не хворіло,
На серденьку не кволіло.
Соньки — дрімки в колисоньку,
Добрий розум в головоньку,
А рісточки у кісточки,
Здоров'ячко у сердечко,
А в устоньки говорушки,
А в ніженьки ходусеньки,
А в рученьки ладусеньки.

20. Ой гоп, чуки, чуки,
Наварила мати шуки,
Та не знала, де подіти,
Та й кинула межі діти

Вареної рибки.
Держітеся кріпко,
Як хто увірветься,
Тому не минеться.

21. Гоп — гоп! Гу — ту — ту!
Вари кашку круту,
Підсипай молочка,
Погодуй козачка.
Як діждемо літа,
Та нажнемо жита,
Поставимо в копи,
Та вдаримо в гопи.

М.Б

В.В.

22. Їде, їде пан, пан
На конику сам, сам,
А за паном хлоп, хлоп
На конику гоп! гоп!
А за хлопом жид, жид
На конику ух! ух!
23. Гойда,
Вмер Байда,
Зосталася Байдиха,
Набралася з дітьми лиха.
Ой! ой! ой! гойда!

24. Куй — куй ковальок!
Подай, бабо, молоток.
Не подаси молотка —
Не підкую чобітка.
25. Ой куйте, ковалі,
І великі і малі,
Що старого коваля
Посадили на коня;
А старую ковалицю;
Посадили на телицю;
А маленьких ковалят
Посадили на телят.
26. Ладки, ладки, ладусі!
— А де були? — В бабусі.
— А що їли? — Кашку.
— А що пили? — Бражку.
А що на закуску?
Хліб та капустку.
Кашка м'якенька,
Бражка п'яненька,
Бабуся добренька,
Галюся маленька.
27. Ладки, ладки!
Побилися бабки.
А за що? — За кисіль,
Що наївся Василь.
Ладки, ладки, ладусі!
Побилися бабусі.
А за віщо, за що?
За Галю ледащо!

28. Сорока, ворона на припічку, сиділа,
Діткам кашку варила,
На порозі студила,
Ополоником м шала,
Малих діток годувала.
— Ідїть, діти, по тріски,
Дам вам кашки по трошки.
Оцьому дам — він воду носив,
Цьому дам — він дрова рубав,
Цьому дам — він хату топив,
Цьому дам — він кашу варив,
А цьому не дам:
Цей води не носив,
Дров не рубав,
Хати не топив,
Каші не варив!
Головку йому скрутила,
Гай, гай полетіла,
Дитині на головку сіла.

29. Печу, печу, хлібчик,
Дітям на обідчик:
Старшому — більший,
Менчому — менчий.

Печу, печу, папку,
Всажу на лопатку —
Щу — шур у піч.

30. — Зайчику, зайчику,
Де ти бував? —
— У млині, у млині.
— Що ти видав?
— Сім міхів горіхів.
— Чом ти не взяв?
— Там були кравчики,
Покусали пальчики,
Насилу я втік,
Через бабин тік,
Ніжки попик,
Скаву, скаву.

31. Дйби, дйби, дйбки!
Йшла баба по гйбки,
А дід по опеньки,
В неділю раненько.

32. Дрйбу, дрйбу, дрйбушечки,
Найвшися петрушечки,
Найвшися лободи —
Гйля, гйля до води!

33. Мишко, мишко, лоскотушко,
Де ти була? — В Бога, в Бога.
Що ти робила? — Кросна ткала.
Що заткала? — Шматок сала.
Де поклала? — Під лавкою.
Чим накрила? — Халявкою.
Або: Де поклала? Під столом.
Чим накрила? Постолом.
34. Дзелень бом, дзелень бом!
Загорівся кицин дом.
Біжить котик із відром,
Поливати кицин дом.
35. Ой летів жук, жук,
Та на воду хлюп! хлюп!
Прибігає жукова мати
Жучка рятувати:
— Подай, подай, жучку,
Та правую ручку!
36. Качка йде,
Каченятка веде
На напасочку,
На порясочку,
На зеленую травицю,
На холодную водицю,
Ках, ках, ках!
37. Летів горобчик:
Джив, джив!
Де ж мені сісти?
— На печі.
— Що ж мені їсти?
— Калачі.

38. Пташко маленька,
Де твоя ненька?
— На маківці сиділа,
Дрібен мачок дзюбала.
Дзюб, дзюб, дзюбанець,
Ходи пташко у танець!

39. А в горобейка
Жіночка маленька.
Сидить на кілочку,
Пряде на сорочку.
Що виведе нитку —
Горобцю на свитку,
Зостануться кінці —
Горобцю на штанці,
Зостануться торочки —
Горобцю на сорочки.

Або: Що другу нитку —
Собі на намітку.
А останні ниточки —
На китечки — торочки,
На торочки — китечки,
Що хороша птичечка.

40. — Де ти, кицю, ходила?
— У млині сиділа.
— Що там, кицю, робила?
— Житечко молола.
— Що ти, кицю, заробила?
— Шалочку дукатів.
— Що ти, кицю, купила?
— Бубликів багато.
— З ким ти бублички поїла?
— З гостями у свято.

41. Бігла кізонька ледком, ледком,
А за нею цап слідком, слідком.
А кізонька в ополонку,
А цап її за головку:
Стій, кізонько, не топись,
Хоч на мене подивись!

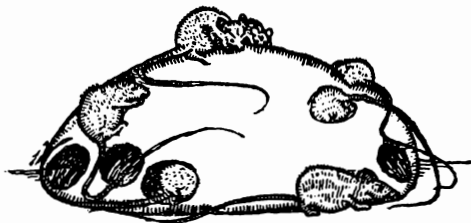
42. Іде коза рогата,
Веде діток, кошлата.
А хто кузю торкне,
Того кузя штурхне.

43. Ходить кізонька по крутій горі,
Ніженькою як туп, так туп!
З сіренького вовчика сміється.
— Я тебе, сірий вовче. не боюся!
А в неділеньку рано-пораненьку
Кізоньки як нема, так нема.
Тільки zostалися ріжки та ніжки
Та чорнії ратички.

44. Козуню, любуню! Пристань до мене,
Нічого не будеш робити у мене.
В мене водиця віконцем тече,
В мене горобчик хлібця напече,
В мене ведмідь ізваре обід,
В мене сорока хату замете,
В мене ворона кужіль напряде.

48. Танцювали миші
По бабиній хижі!
Стало бабі за танець:
Ззіли миші буханець.

М. Б.

22

49. Ходить дід по току,
Баба по городу,
Носить дід чаплію,
Баба сковороду.
А дід бабу товче, товче,
Що не скоро млинці пече.
— Цить, діду, не казись,
Напечу наїсись.
50. Пішов дід по гриби,
Баба по опеньки;
Дід свої посушив,
Бабині сиренькі.
Дід свої посушив,
Баба поварила, діда накормила.
— Іж, діду, юшку
За бабину душку,
Ще й за того дідуся,
Що хороша бабуся.

А—а, коточок. Збірка пісень.

51. Ходить гарбуз по городу,
Питається свого роду:
— Ой чи живі, чи здорові
Всі родичі гарбузові?
Обізвалась жовта диня,
Гарбузова господиня:
— Ой ще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!
Обізвались огірочки,
Гарбузові сини й дочки:
— Ой ще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!
Обізвались буряки,
Гарбузові свояки:
— Ой ще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!
Обізвалась морковиця,
Гарбузовая сестриця:
— Ой ще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові!
Обізвалась бараболя,
А за нею і квасоля,
Обізвався старий біб:
— А я здержав увесь рід!
Ой ти гарбуз, ти перістий,
З чим ми тебе будем їсти?
— Миска пшона. шматок сала —
Гарбузові вся приправа.

52. Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі курочку купити.
А курочка по сінечках —
Куд-кудах! куд-кудах!

Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі качечку купити.
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі гусочку купити.
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі овечку купити.
А овечка — бе-бе-бе!
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі кізочку купити.
А кізочка — стрику-брику,
Овечечка — ме-ме-ме!
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі корівку купити.
Корівонька — рику-рику,

А кізонька — стрику-брику,
Овечечка — ме-ме-ме!
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі собачку купити.
А собачка — гав-гав-гав!
Корівонька — рику-рику,
А кізонька — стрику-брику,
Овечечка — ме-ме-ме!
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі котика купити.
А котичок — няв-няв-няв!
А собачка — гав-гав-гав!
Корівонька — рику-рику,
А кізонька — стрику-брику,
Овечечка — ме-ме-ме!
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі волика купити.
А воличок — лапу-лапу,
Корівонька — рику-рику,

А кізонька — стрику-брику,
А котичок — няв-няв-няв!
А собачка — гав-гав-гав!
Овечечка — ме-ме-ме!
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!
Не знав добрий чоловік
Та із чого жити,
Мусив собі возика купити.
А возичок — скрипу-скрипу,
А воличок — лапу-лапу,
Корівонька — рику-рику,
А кізонька — стрику-брику,
А котичок — няв-няв-няв!
А собачка -- гав-гав-гав!
Овечечка — ме-ме-ме!
А гусочка — ге-ге-ге!
А качечка — ках-ках-ках!
А курочка по сінечках —
Куд-кудах, куд-кудах!

53. — А продай, бабусю, бичка!
— Якого?
— Та того бичка, полового.
— Він у мене половий,
Він у мене дорогий —
Сього не продам!
— Та продай, бабусю, бичка!
— Якого?
— Та того бичка, мурого.
— Він у мене мурий-мурий,
Нагодує свині й кури —

Сього не продам!

— Та продай, бабусю, бичка!

— Якого?

— Та того бичка рябого.

— Він у мене рябий-рябий,

Він у мене плохий-плохий,

Сього не продам!

— Та продай, бабусю, бичка!

— Якого?

— Та того бичка сірого.

— Він у мене сірий-сірий,

Вимітає хату й сіни —

Сього не продам!

— Та продай, бабусю, бичка!

— Якого?

— Та того бичка лисого.

— Він у мене лисий-лисий,

Переміє ложки й миски —

Сього не продам!

— Та продай, бабусю, бичка!

— Якого?

— Та того бичка білого.

— Він у мене білий-білий,

Намолоте й перевіє —

Сього не продам! —

— Та продай, бабусю, бичка!

— Якого?

— Та того бичка чорного.

— Він у мене чорний-чорний,

Він у мене добрий-добрий —

Сього не продам!

54. Іди, іди, дощику,
Зварю тобі борщику,

В полив'янім горщику,
Та поставлю на дубочку,
У зеленому садочку.
Вітер ізнявся,
Дуб захитався,
Горщик розбився,
Борщик розлився.

55. Два півники, два півники
Горох молотили;
Дві курочки, дві курочки
До млина носили;
Цап меле, цап меле,
Коза насипає,
А маленьке козинятко
На купу згортає.
А горобчик, славний хлопчик,
На скрипочку грає,
Горобчичка, славна птичка,
Хату замітає,
А ворони, старі жони,
Пішли танцювати,
Злетів крюк, захопив дрюк —
Пішов підганяти.
56. Танцювала риба з раком,
А петрушка з пастернаком,
А цибуля з часником,
А дівчина з козаком.
Цибулина дивується,
Як хороше танцюється.
57. Був собі дід та баба,
Та була у них курочка ряба.
Знесла курочка яечко:

Не простее — золотее.
Дід бив — не розбив,
Баба била — не розбила.
Поклала його баба на поличку,
Мишка бігла, хвостиком зачепила:
Ячко впало і розбилось.
Дід — плаче, баба — плаче,
Курочка куд-кудаче,
А ворітечка скриплять.

Прилетіла сорока та й питає: — Ворі-
течка, ворітечка, чого ви скрипете? Ворі-
течка й кажуть: — Як би ти знала, то б на
собі пір'ячко обірвала! — Як? — А так:

Був собі дід та баба,
Та була у них курочка ряба.
Знесла курочка ячко:
Не простее — золотее.
Дід бив — не розбив,
Баба била — не розбила.
Поклала його баба на поличку,
Мишка бігла, хвостиком зачепила:
Ячко впало і розбилось.
Дід — плаче, баба — плаче,
А курочка куд-кудаче,
А ворітечка скриплять.

Сорока й обірвала на собі пір'ячко.
Сіла вона на дубочку, а дубочок і питає:
— На що ти, сороко, на собі пір'ячко обір-
вала?

— Е, як би ти знав, то б на собі
гіллячки опустив і листячко обірвав. —
Як? — А так:

Був собі дід та баба,
Та була у них курочка ряба.
Знесла курочка яечко:
Не простее — золотее.
Дід бив — не розбив,
Баба била — не розбила.
Поклала його баба на полицку.
Мишка бігла, хвостиком зачепила:
Яечко впало і розбилось.
Дід — плаче, баба — плаче;
А курочка куд — кудаче,
А ворітечка скриплять.

Дубок і опутив гиллячки, і листячко на ньому обсипалось.

58. Був собі журавель та журавочка.
Накосили собі сінця повні ясельця.
Наша казка гарна, нова —
Починаймо її знова.
Був собі журавель, та журавочка . . . і т. д.

59. Ой у полі могила,
Край могили долина,
Край долини ставочок,
Край ставочка гребелька,
Край гребельки млиночок,
Край млиночка кладочка,
Край кладочки лужочок.

60. Дощику, дощику перестань,
Я поїду на Йордань,
Богу молитись,
Христу поклонитись.

Я у Бога сирота,
Зачиняла ворота,
Ключиком, замочком,
Шовковим шнурочком.

61. Був собі дід-бродяжка,
Була в нього сіра сермяжка,
На голові — шапочка,
А на спині — латочка.
Чи хороша моя казочка?
Ти кажеш хороша, і я кажу хороша.
Був собі дід-бродяжка...

62. Про горобця та билинку.

Сів горобець на билинку: — Билинко,
билинко, поколиши мене горобця, доброго
молодця. А билинка каже: — Не хочу.

Полетів горобець до кози: — Кізонько, кізонько, іди билинку гризти, що не хоче колихати мене горобця, доброго молодця. А коза каже: — Не хочу. Полетів горобець до вовка: — Вовчику, вовчику, іди козу їсти, що коза не хоче билинки гризти, а билинка не хоче колихати мене горобця, доброго молодця. А вовк каже: — Не хочу. Полетів горобець до людей: — Люде, люде, ідіть вовка бити, що вовк не хоче кози їсти, а коза не хоче билинки гризти, а билинка не хоче колихати мене горобця, доброго молодця. А люде не хотять. Полетів горобець до вогню: — Вогне, вогнику, іди людей палити, що люде не хотять вовка бити, а вовк не хоче кози їсти, а коза не хоче билинки гризти, а билинка не хоче колихати мене горобця, доброго молодця. А вогонь каже: — Не хочу. Полетів горобець до води: — Водо, водичко, іди вогонь тушити, що вогонь не хоче людей палити, а люде не хотять вовка бити, а вовк не хоче кози їсти, а коза не хоче билинки гризти, а билинка не хоче колихати мене горобця, доброго молодця. А воли — до води, вода — до вогню, вогонь — до людей, люде — до вовка,

вовк — до кози, коза — до билинки, а билинка: колих-колич! Тай поколихала горобця, доброго молодця.

63. Рукавичка.

Поїхав дід у ліс по дрова. Рубав дрова й засунув рукавичку за пояс. Став додому поганяти, забув рукавичку зза пояса взяти, а вона впала та й лежить посеред дороги.

Біжить мишка, залізла в рукавичку та й сидить.

Коли плигає жабка, бачить — рукавичка ворухиться:

— А хто-хто в рукавичці? питає. — Я мишка-шкряботушка, а ти хто? — А я жабка-скрекотушка, пусти мене до себе. — Іди.

От стали вони вдвох жити.

Коли біжить зайчик:

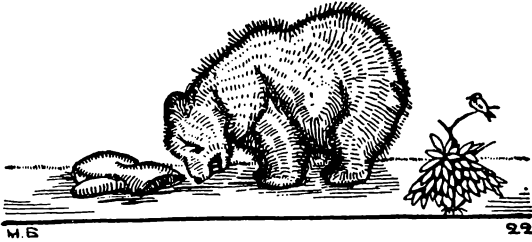
— А хто-хто в рукавичці? питає. — Я мишка-шкряботушка, і я жабка-скрекотушка, а ти хто? — А я зайчик-лапанчик. Пустить і мене то себе. — Іди. От стали вони в трьох жити.

Біжить лисичка:

— А хто-хто в рукавичці? питає. — Я мишка-шкряботушка, я жабка-скрекотушка, я зайчик-лапанчик, а ти хто? — Я лисичка-сестричка, пустить і мене до себе. — Іди. От стали вони в чотирьох жити.

Біжить вовк:

— А хто-хто в рукавичці? питає. — Я мишка-шкряботушка, я жабка-скрекотушка, я зайчик-лапанчик, я лисичка-сестричка, а ти хто? — Я вовчик-братик, пустить і мене до себе. — Іди. Вліз вовк, аж рукавичка вже тріщить.

Коли йде ведмідь:

— А хто-хто в рукавичці? питає. — Я мишка-шкряботушка, я жабка-скрекотушка, я зайчик-лапанчик, я лисичка-сестричка, я вовчик-братик, а ти хто? — Я ведмідь-набрідь, пустить і мене до себе. — Так нема місця. — Розсердився ведмідь тай сів на рукавичку, так усіх і подушив.

64. Ріпка.

Був собі дід Андрушка, а в нього баба Марушка, а в баби дочечка Мінка, а в дочки собачка Хвінка, а в собачки товаришка киця Варварка, а в киці годованка мишка Сіроманка. Раз весною взяв дід рискаль та мотику, скопав у городі грядку велику, гноєм трохи попринадив, грабельками підгромадив, зробив пальцем дірку тай посадив ріпку.

Працював дід не марно: зійшла ріпка гарно. що день ішов дід у город, набравши води повен рот, свою ріпку підливав, їй до життя охоти додавав.

Росла дідова ріпка, росла! Зразу така, як мишка була, потому як кулак, потому як буряк. потому як два, а на кінці така, як дідова голова.

Тішиться дід, аж не знає, де стати. „Час — каже — нашу ріпку рвати!“ Пішов він у город — гуп-гуп! Узяв ріпку за зелений чуб, тягне руками, уперся ногами, добуває сил усіх, сопе, як ковальський міх — мучився, потів увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе дід бабу Марушку: „Ходи, бабусю, не лежи, мені ріпку вирвати поможи!“ Пішли вони в город — гуп-гуп! Взяв дід ріпку за чуб, баба діда за плече — тягнуть, аж піт тече! Смикає дід ріпку за чівку, смикає баба діда за обшивку, працюють руками, упіраються ногами — промучилися увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе баба дочку Мінку: „Ходи, доню, не біжи, нам ріпку вирвати поможи!“ Пішли вони в город — гуп, гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда за сорочку, дочка бабу за торочку; тягнуть руками, упіраються ногами, промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе дочка собачку Хвінку: „Ходи, Хвіпочко, не біжи, нам ріпку вирвати поможи!“ Пішли вони в город — гуп-гуп!

Узяв дід рiпку за чуб, баба дiда за обшивку, дочка бабу за запаску, собачка дочку за спiдничку — промучились увесь день, а рiпка сидить у землi, як пень.

Кличе собачка кицю Варварку: „Ходи, Варварко, не лежи, нам рiпку вирвати поможи!“ Пiшли вони в город — гуп-гуп! Узяв дiд рiпку за чуб, баба дiда за сорочку, дочка бабу за торочку, собачка дочку за спiдничку, киця собачку за хвостик. Тягнуть i руками й зубами, упiраються ногами; промучились увесь день, а рiпка сидить у землi, як пень.

Кличе киця мишку Сiроманку: „Ходи, Сiрочка, не бiжи, нам рiпку вирвати поможи!“ Пiшли вони в город — гуп-гуп! Узяв дiд рiпку за чуб, баба дiда за сорочку, дочка бабу за торочку, собачка дочку за спiдничку, киця собачку за хвостик, мишка кицю за лапку — як потягли, як потягли, та й покотилися.

Упала рiпка на дiда Андрушку, дiд на бабу Марушку, баба на дочку Мiнку, дочка на собачку Хвiнку, сучка на кицю Варварку, а мишка — шусть у шпарку.

65. Вишкрябок.

Жив собі дід та баба, та такі убогі, що нічого в їх не було. От раз дожились вже до того, що не стало у них уже і хліба — і їсти нічого. Дід і каже: „Бабусю! піди у хижку та назмітай у засіці борошенця, та спечи мені вишкрябок.“ От баба так і зробила: витопила в печі, замісила яйцями борошно, що назмітала, спекла вишкрябок і положила на вікні, щоб простиг. А він з вікна — та на призьбу, а з призьби та на землю, та й побіг дорогою.

Біжить та й біжить, а назустріч йому зайчик. „Вишкрябку, — каже — вишкрябку, я тебе ззім!“ А він каже: „Не їж мене, зайчику-побігайчику, я тобі пісні заспіваю.“ — „А ну, якої?“

„Я по засіках метений,
На яйцях спечений, —
Як од баби та од діда втік,
Так і од тебе втечу!“

Та й побіг. Біжить та й біжить, — зустрічає його вовк. „Вишкрябку, вишкрябку, я тебе ззім!“ — „Не їж мене, вовчику-братику, я тобі пісні заспіваю.“ — „А ну, якої?“

„Я по засіках метений,
На яйцях спечений, —
Як од баби та од діда втік,
Так і од тебе втечу!“

Та й побіг. Знов біжить та й біжить, — зустрічає його ведмідь. „Вишкрябку, ви-

шкрябку, я тебе ззім!“ — „Не їж мене, вед-
медіку-братику, я тобі пісні заспіваю.“ —
„А ну!“

„Я по засіках метений,
На яйцях спечений, —
Як од баби та од діда втік,
Так і од тебе втечу!“

Та й маху... Біжить та й біжить, зу-
стрічається з лисичкою. „Вишкрябку, ви-
шкрябку, я тебе ззім!“ — „Не їж мене,
лисичко-сестричко, я тобі пісні заспіваю.“
— „А ну, якої?“

„Я по засіках метений,
На яйцях спечений, —
Як од баби та од діда втік,
Так і од тебе втечу!“

„А ну-ну, ще заспівай! Сідай у мене на
язиці, щоб мені чутніше було.“ От він і
сів, та й давай співати:

„Я по засіках метений,
На яйцях спечений“...

А лисичка його — гам! та й проковтнула.

66. Лисичка, Котик і Півник.

Був собі котик та півник, та спряглися
жити. Поставили собі хатку на курячій
ніжці. Тепер півник сидить дома, а котик
ходить за ковбасами на здобитки.

От лисичка прибіжить та до півника:
„Півнику-братику, одчини!“ — „Лисичко-
сестричко, котик не велів.“ — „Ну бо, пів-

нику-братику, одчини!“ — „Лисичко-сестричко, котик не велів.“ — Таки випрохала: він узяв і одчинив. От вогню набрала і його украла. Так він, вже біжучи:

„Котику-братику! несе мене лиска
По каменю-мосту,
На своєму хвосту, —
Порятуй мене!“

Котик, як почув, догнав лисичку і півника одняв, приніс його додому, попобив добре, — та й сказав: „Не давай же вогню, бо битиму ще!“

От котик знов пішов на здобитки за пшеницею: отож півнику харч. — А лисичка знов прибіга: „Півнику-братику, одчини!“ — „Лисичко-сестричко, котик не велів.“ — Таки випрохала: він її пустив. Вона вогню набрала, його украла і побігла. Так півник знов:

„Котику-братику! несе мене лиска
По каменю-мосту,
На своєму хвосту, —
Порятуй мене!“

Так котик догнав його і знов одняв, а лисичку попобив. — „Тепер же, — півникові наказав, — півнику, не давай вогню, бо вона тебе зість!“

Лисичка прибіга знов. „Півнику-братику, одчини!“ — „Лисичко-сестричко, котик не велів“. Просила, просила — ні! таки впустив. От вона віконце одчинила, його украла і побігла. Так півник кричить:

„Котику-братику! несе мене лиска
По каменю-мосту,
На своєму хвосту, —
Порятуй мене!“

От котик, як почув, як погнався...
Гнавсь, гнавсь — не догнав. Прийшов
до-дому та й плаче, що вже нема товариша.

От зробив собі скрипочку, молоточок і
писану кайстру (торбу). Прийшов до нори —
як заграє:

„Ой тили-ли-чки,
Та було в лисички
Чотири дочки,
П'ятий синко,
Ще й Пилипко;
Вийди, лисе,
Подивися —
Чи хороше граю?“

Так лисичина дочка й каже: „Мамо! піду
я подивлюся: хто там так грає?“ От вона
і пішла. — А він її — цок та в лобок, та в
писану кайстру. — Та знов грає:

„Ой тили-ли-чки,
Та було в лисички
Чотири дочки.
П'ятий синко,
Ще й Пилипко;
Вийди, лисе,
Подивися —
Чи хороше граю?“

Тепер і друга дочка пішла. Він і ту — цок у лобок, та в писану кайстру. — Та знов грає... Потім усі перейшли.

От стара лисиця жде, жде — нема! От тоді й каже: „Піду заганяць, бо півник упрів і молошна каша упріла, — пора обідати“. Так він і стару лисицю убив. Та тоді прийшов, борщ вийняв, кашу поїв, а півника звів на тарілці тай каже: „Півнику-братику, стрепенись!“ Так він стрепенувся. От того півника забрав і лисиці побрав. Приносить туди додому, де вони жили, та пообдирали кожухи, — та й живуть і хліб жують. Їм сміх та рядно, а нам сміх та добро!

67. Солом'яний бичок.

Жив собі дід та баба, і такі вони собі були бідні — нічого не мали: що зароблять, то й проїдять, та й нема. От баба і напалась на діда. „Зроби та й зроби мені, діду, солом'яного бичка й осмоли його смолою.“ — „Що ти, дурна, говориш. навіщо тобі той бичок здався?“ — „Зроби, я то вже знаю навіщо.“ — Дід, нічого робить, — узяв, зробив солом'яного бичка й осмолів його смолою. Переночували. От на ранок баба набрала мичок і погнала солом'яного бичка пасти; сама сіла під могилою, — пряде кужіль і приказує: „Пасись, пасись, бичку, на травиці, поки я мичку попряду!“

Поти пряла, поки й задрімала. Коли це з темного лісу, з великого бору біжить ведмідь; наскочив на бичка: „Хто ти такий? — питає, — скажи мені!“ А бичок і каже: „Я бичок третячок, з соломи зроблений, смолою обсмолений“ . . . — Ведмідь каже: „Коли ти солом'яний, смолою обсмолений, то дай мені смоли, обідраний бік залатати!“ — Бичок нічого, — мовчить; ведмідь тоді його зараз за бік, давай смолу оддирати. Оддирав, оддирав та й зав'яз зубами, та ніяк і не вирве. Сіпав, сіпав — ні! затяг того бичка бозна куди! — От, баба прокидається — дивиться, аж бичка нема. „Ох мені лихо велике! де це мій бичок дівся? Мабуть, він уже додому пішов.“ Та мерщій днище та гребінь на плечі та додому. Коли дивиться — ведміль у бору бичка тягає. Вона до діда: „Діду, діду! бичок наш ведмедя привів, — іди його вбий!“ Дід вискочив, оддер ведмедя, узяв і сакинув його в льох.

От на другий день, ще ні світ ні зоря, баба взяла кужіль і погнала на толоку бичка пасти. Сама сіла під могилою, пряде кужіль і приказує: „Пасись, пасись, бичку, на травіці, поки я мичку попряду!“ Поти пряла, поки й задрімала. Коли це з темного лісу, з великого бору вибігає сірий вовк та до бичка: „Хто ти такий? скажи мені!“ — „Я бичок-третячок, з соломи зроблений, смолою засмолений!“ — „Коли ти смолою засмолений, каже вовк, то дай і мені смоли засмолити бік, а то собаки обі-

драли.“ — „Бери!“ — Вовк зараз, до боку, хотів смоли оддерти. Драв, драв та зубами й застряв, що ніяк уже й не оддере: що хоче назад, то ніяк! Він так вовтузився з тим бичком. Прокидається баба — аж бичка уже й невидно. Вона подумала: „Мабуть, мій бичок до-дому побрів!“ та й пішла. Коли дивиться — вовк бичка тягає. Вона побігла, дідові сказала. Дід і вовчика у льох укинув.

Погнала баба й на третій день бичка пастиць; сіла під могилою та й заснула. Біжить лисичка: „Хто ти такий?“ питає бичка. „Я бичок-третячок, з соломи зроблений, смолою засмолений.“ — „Дай мені смоли, голубчику, приложити до боку: хорти трохи шкури не зняли!“ — „Бери!“ — Увязла й лисиця зубами, ніяк не вирветься. Баба дідові сказала; дід укинув у льох і лисичку. — А далі й зайчика-побігайчика піймали.

От, як назбиралось їх, дід сів над лядою в льоху, давай гострити ніж. Ведмідь його й питає: „Діду, навіщо ти ніж гостриш?“ — „Щоб з тебе шкуру зняти, та зробити з тієї шкури бабі й собі кожухи.“ — „Ох, не ріж мене, дідусю, пусти лучче на волю: я тобі багато меду прунесу.“ — „Ну, гляди!“ — Взяв і випустив ведмедика. Сів над лядою, знов ножа гострить. Вовк його й питає! „Діду! навіщо ти ножа гостриш?“ — „Щоб з тебе шкуру зняти та на зіму теплу шапку пошити.“ — „Ой, не ріж мене, дідусю, я тобі за те цілу отару

овечок прижену.“ — „Гляди!“ — І вовка випустив. Сидить та ще ножа гострить. Лисичка виткнула мордочку, питає: „Скажи мені, будь ласка, дідусю, навіщо ти ножа гостриш?“ — „У лисички, каже, гарна шкурка на опушку й на комірець, хочу зняти.“ — „Ой, не здіймай з мене, дідусю, шкурки, я тобі і гусей і курей принесу!“ — „Ну, гляди!“ — І лисичку пустив. Остався один зайчик. Дід і на того ножа гострить. Зайчик його питає, а він і каже: „У зайчика шкура м'якенька, тепленька — будуть мені на зиму рукавички.“ — „Ох, не рій мене, дідусю, — я тобі стьожок, серег, намиста доброго нанесу, тільки русти на волю!“ Пустив і того.

От, переночували ту ніч, коли на ранок, ще ні світ ні зоря, аж — дер-дер! щось до діда в двері. Баба прокинулась: „Діду, діду! щось до нас у двері шкряботить; піди, подивись.“ — Дід вийшов, коли то ведмідь цілий улик меду припер. Дід узяв мед, та тільки що ліг, аж у двері знов — дер-дер! коли вийде — аж повен двір овець вовк понагонив. — От, незабаром, лисичка принесла гусей, курей — усякої птиці; зайчик понаносив стьожок, серег, намиста доброго . . . І дід рад і баба рада. Взяли, попродали овечки, та накупили волів, та став дід ходити тими волами у дорогу, та так забагатіли, що не треба краще. А бичок, як не стало вже треба, поти стояв на сонці, поки й розтав.

68. Казка про Івасика Телесика.

Був собі дід та баба й був у них син Івасик. От каже Івасик до діда: — Зроби мені човен та весельце, я буду рибу ловити. Зробив йому дід човен та весельце, і став Івасик цілий день на ставку рибу ловити. Як приходить обідня пора, то баба приносить йому їсти, вийде на берег та й гукає:

— Івасику-Телесику,
Приплинь, приплинь до бережка,
Прийшла твоя матінка,
Принесла тобі їсти й пити.

От Івасик припливе до бережка, наїється, нап'ється, віддасть бабі рибу, що наловив, та й знов любить.

Аж почувла те змія, захотілось їй Івасика ззісти. Прийшла вона до берега та й почала ревіти:

— Івасику-Телесику,
Приплинь, приплинь до бережка,
Прийшла твоя матінка,
Принесла тобі їсти й пити.

Івасик упізнав, що то не мамин голос, і не припливає до берега.

Пішла змія до коваля: — Ковалю, ковалю, скуй мені голосок, та такий тоненький, як и Івашкової матері. Коваль і скував.

От прийшла змія до берега, вже з новим голосом та й гукає тонко-тоненько, достоту як Івашкова мати:

— Івасику-Телесику,
Приплинь, приплинь до бережка,
Прийшла твоя матінка,
Принесла їсти й пити.

Повірів Івашко, що то материн голосок, приплив до бережка, а змія його вхопила та й понесла додому і каже своїй дочці Оленці: — Напали піч так, щоб аж цегла розпадалася, та спечи мені Івашка на вечерю. А сама полетіла собі на полювання.

Оленка напалила в печі, взяла лопату, що хліб у піч сажать та й каже до Івашка: — Сідай, я тебе поважу, чи ти важкий. А Івашко догадався, до чого воно йдеться, та й каже: — Та я не знаю, як. Поклав руку на лопату: — Оттак? питає — Ні, не так, каже Оленка. — А може так? питає Івашко, та й поклав ногу на лопату. — Та не так, каже Оленка, — ото, який ти дурний? — Та я не знаю як, каже Івашко, — покажи! От Оленка й сіла на лопату, а Івашко тоді шу-шур її в піч, та й засунув, а сам утік та недалеко й забіг, коли змія вертається. Він виліз на дерево та й сидить.

От змія витягла печеню з печі, добре повечеряла, вийшла, лягла на траву коло хати, качається по подвір'ю та й каже: — Покочусь, повалюсь по зеленій траві, Івашкового м'яся наївшись! А Івашко з де-

рева: — Покотись, повались по зеленій траві Оленчиного м'яся наївись!

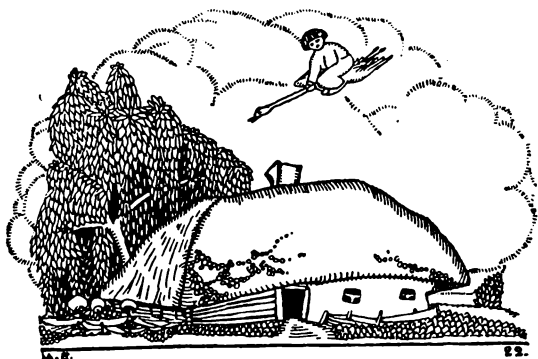
Побачила його змія, догадалася про все, кинулася до дерева: так не достане! Розлютувалася вона, стала дерево гризти: гризе, гризе, не вгризе і зуби поламала. Пішла до коваля зуби наставляти: — Ковалю, ковалю, скуй мені такі зуби, щоб я те дерево перегризла. Насталив їй коваль зуби, почала вона знов гризти, от-от перегризе. Злякався Івасик, аж тут гуси летять, він і став їх просити:

Гуси, гуси, гусенята,
Взьміть мене на крилята
Та понесіть до батенька,
А в батенька добре жити,
Є що їсти, є що пити
І хороше походити!

Гуси йому кажуть: — Нехай тебе задні візьмуть! А змія от-от перегризе дерево. Аж летить маненьке гусеня, саме задне. Івашко його й просить:

Гуся, гуся, гусенятко,
Візьми мене на крилята
Та понеси до батенька,
А в батенька добре жити,
Є що їсти, є що пити
І хороше походити!

А воно й каже: — сідай! Сів Івашко й понесло його гусеня та й посадило у діда й баби на хаті.

Дід і баба сидять у хаті та журяться, що нема Івашка. Баба періжки з печи виймає: — Оце тобі діду періжок, а це мені. А Івасик з хати: — А мені? Дивуються дід і баба: що воно таке обзивається? Виглянув дід у вікно — нема нікдго. От баба знов виймає періжки: — Це тобі діду періжок, а це мені. А Івашко з хати: — А мені? Вийшли вони тоді надвір, зняли Івашка та такі раді були.

69. Про козу-дерезу.

Був собі дід та баба, от баба й каже до діда: Купи, діду, козу, я її буду пасти. Поїхав дід у ярмарок, купив козу. Погнала її баба на пастовень. Пасла, пасла, напоїла, над вечір жене козу додому.

А дід став на воротях, у червоних чоботях та й питає:

— Кізонько моя люба,
Кізонько моя мила,
Чи ти пила що, чи їла?

А коза йому:

— Ні, дідусю, не пила я нічого й не їла,
А як бігла через місточок,
Вхопила кленовий листочок,
А як бігла через гребельку,
Вхопила води крапельку.
Тільки я пила, тільки й їла.

Розсердився дід, побив бабу, а на другий день сам повів козу на пастовень. Пас, пас, напоїв, на вечір погнав козу додому, а сам забіг наперед, став на воротах у червоних чоботях і питає: —

— Кізонько моя люба,
Кізонько моя мила,
Чи ти пила що, чи їла?

А коза йому:

— Ні, дідусю, не пила я нічого й не їла,
А як бігла через місточок,
Вхопила кленовий листочок,
А як бігла через гребельку,
Вхопила води крапельку.
Тільки я пила, тільки й їла.

Розсердився дід на козу, надумав її зарізати: різав, різав, не дорізав, почав з неї шкуру лупити. Коза видерлась у нього з рук та й побігла. Прибігла в ліс та й вскочила в лисичину хатку, залізла на піч та й сидить. Прийшла лисичка додому, а коза з печі:

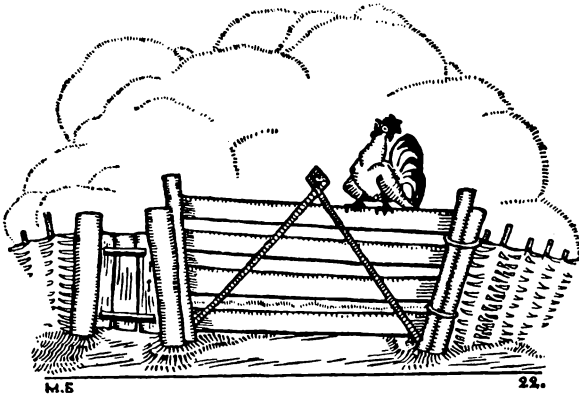
Я коза-дереза,
Півбока луплена,
За три копи куплена.
Тупу, тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету,
Тут тобі й смерть!

Лисичка злякалась, утекла з хати, сіла під дубом та й плаче. Коли дивиться, іде вовк. Вона й просить його: — Вовчику-братику, вижени мені з хати звіря нечуваного й невиданого. От пішли вони, вовк і питає: — А хто, хто в лисичиній хатці? А коза з печі: —

Я коза-дереза,
Півбока луплена,
За три копи куплена.
Тупу, тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету,
Тут тобі й смерть!

Злякався вовк та й утік з хати. От лисичка сидить знов під дубом та й плаче. Коли дивиться іде ведмідь: — Ведмедику-братику, каже вона, вижени мені з хати звіря нечуваного і невиданого. От пішли вони, ведмідь і питає: — А хто, хто в лисичиній хатці? А коза з печі: —

Я коза-дереза,
і т. д.

Злякався ведмедик та й утік. Сидить лисичка знов під дубом і плаче. Коли йде півень, вона й каже: — Шівнику-братуку, вижени мені звіря неслиханого і невиданого. От пішов півень став на воротах та як закричить: — Ку-куруку!

Стою на воротах,
В червоних чоботях,
Несу, несу косу,
Тобі голову знесу
По самії плечі,
Тікай лишень з печі!

От коза дуже злякалася, та як закричить: — Не мене! Не мене! Спочила з печі та й убилася.

70. Кривенька уточка.

Був собі дід та баба, та не було у них дітей. От вони собі сумують; а далі дід

і каже бабі: „Ходімо, бабо, в ліс по грибки!“ От пішли. Бере баба грибки, коли дивиться у кущику гніздечко, а в гніздечку уточка сидить. От вона дідові: „Дивись, діду, яка гарна уточка!“ А дід каже: „Візьмемо її до-дому, нехай вона у нас живе“. Стали її брати, коли дивляться-аж у неї ніжка переломлена. Вони взяли її тихенько, принесли додому, зробили їй гніздечко, обложили його пір'ячком і посадили туди уточку, а самі знов пішли по грибки.

Вертаються — аж дивляться, що у їх так прибрано, хліба напечено, борщик зварений... От вони до сусід: „Хто це? хто це?“ Ніхто нічого не знає.

На другий день знов пішли дід і баба по грибки. Приходять додому, аж у них і варенички зварені, і починок лежить на віконці. Вони знов до сусід: „Чи не бачили кого?“ Кажуть: „Бачили якусь дівчину, од криниці водицю несла. Така, кажуть, гарна! — тільки трошки кривенька.“

От дід і баба думали, думали: „Хто-б це був?“ — ніяк не вгадають... А далі баба дідові і каже: „Знаєш що, діду? Зробимо от як: скажемо, що йдемо по грибки, а самі заховаємося, та й будемо виглядати, хто до нас нестиме воду.“ Так і зробили.

Стоять вони за коморою, коли дивляться: аж із хати виходить дівчина з коромеслом, така гарна. така гарна, тільки що кривенька трошки... Пішла вона до криниці,

а дід і баба тоді в хату дивляться: аж у гніздечку нема уточки, тільки повно пір'ячка. Вони тоді взяли гніздечко та й укинули у піч, воно там і згоріло.

Коли-ж іде дівчина з водою. Ввійшла в хату, побачила діда й бабу, зараз до гніздечка — аж гніздечка нема. Вона тоді як заплаче!... Дід і баба до неї, кажуть: „Не плач, галочко! ти будеш у нас за дочку; ми будемо любити тебе й жалувати, як рідну дитину.“ А дівчина каже: „Я б довіку жила у вас, як би ви не спалили мого гніздечка та не підглядали за мною; а тепер, каже, не хочу! Зробіть мені, діду, кужілочку й веретенце, я піду від вас. Дід і баба плачуть, просять її зостатися; вона не схотіла.

От дід тоді зробив їй кужілочку й веретенце; вона взяла, сіла надворі й пряде. Коли ж летить стадо утят, побачили її й співають:

„Он-де наша діва,
Он-де наша Іва;
На метеному дворці,
На тесаному стільці,
Їружілочка шумить,
Веретенце дзвенить...
Скин'ємо по пір'ячку,
Нехай летить з нами!“

А дівчина їм одказує:

„Не полечу я з вами:
Як була я в лужку,

Виломила ніжку,
А ви полинули, —
Мене покинули!“

От вони їй скинули по пір'ячку, а самі полетіли далі. Коли летить друге стадо — і це теж:

„Он-де наша діва,
Он-де наша Іва;
На метеному дворці,
На тесаному стільці,
Кружилочка шумить,
Веретенце дзвенить . . .
Скиньмо по пір'ячку,
Нехай летить з нами!“

Дівчина їм теж відказала, і вони полетіли, скинувши їй по пір'ячку.

Коли-ж летить третє стадо; побачили дівчину й зàраз:

„Он-де наша діва,
Он-де наша Іва;
На метеному дворці,
На тесаному стільці,
Кружилочка шумить,
Веретенце дзвенить . . .
Скиньмо по пір'ячку,
Нехай летить з нами!“

Скинули їй по пір'ячку, дівчина увертїлась у пір'ячко, зробилась уточкою й полетїла з стадом. А дїд і баба знов осталися самї.

71. Про двох братів.

Був собі багатий пан і було в нього два сини. А в того пана був дуже гарний сад. От внадився в той сад якийсь звір і що ночі увесь сад зрие, а вдосвіта — втече, так його ніхто й не бачив. Засідали й садівники й челядь — так усе даремне.

Звелів пан старшому синові підстерегти того звіря. Пішов той з вечора з рушницею та й заснув, тільки на другий день уранці й прокинувся. Розсердився пан, прогнав його, звелів молодому чатувати.

Зліз молодший з рушницею на дерево і не спить. От опівночі приходить величезний дикий кабан і почав землю рити. Вистрелив молодший брат та й убив його на місці. А тоді зліз із дерева та й ліг спати.

Коли приходить старший брат, побачив убитого кабана й молодшого брата, що спав. Стало йому досадно, що не він звіра вбив, а брат. Узяв він убив брата й закопав над річкою, а сам пішов до батька й хвалиться: — „Я звіра вбив.“ Пан такий радий, а пані все за молодшим питає, а його ніхто й не бачив, де він дівся.

А на тому місці, де брат закопав брата, виросла очеретина, тонка та гнучка. Пастушок пас недалеко вівці зрізав ту очеретину, зробив собі сопілку й заграв. Аж та сопілка не грає, а вимовляє словами:

Помалу-малу, хлопчику, грай,
Не врази мого серденька вкрай.
Брат мене вбив, із світу згубив
За того звіря, що в саду рив.

Стали люде слухати й дивуватися на ту сопілку. Понесли її до пана, загравав пан, а вона не грає, а вимовляє словами:

Помалу-малу, батеньку, грай,
Не врази мого серденька вкрай,
Брат мене вбив, із світу згубив
За того звіра, що в саду рив.

Взяла пані заграла, а сопілка не грає, а вимовляє словами:

Помалу-малу, матінко, грай,
Не врази мого серденька вкрай,
Брат мене вбив, із світу згубив
За того звіря, що в саду рив.

А старший брат злякався та й слухати не хоче. Пан і тому каже щоб загравав. Нічого робить, взяв і він і загравав, а сопілка не грає, а вимовляє словами:

Помалу-малу, братіку, грай,
Не врази мого серденька вкрай,
Ти-ж мене вбив, із світу згубив
За того звіря, що в саду рив.

Злякався тоді старший брат і признався.

72. Лисичка-сестричка та вовк-панібрат.

Як була собі лисичка та зробила хатку, та й живе. От, змерзла лисичка, та й побігла в село вогню добувати, щоб витопити. Прибігає до однієї баби, та й каже: „Здорові були, бабусю! з неділею... Позичте мені вогню, я вам одслужу.“ — „Добре, каже, лисичко-сестричко. Сідай, погрійся трохи, поки я пиріжечки повибираю з печі!“ А баба макові пиріжки пекла. От баба вибира пиріжки та на столі кладе, щоб прохололи; а лисичка підгледіла, та за пиріг, та з хати... Виїла мачок з середини, а туди напхала сміттячка, — стулила та й біжить.

От біжить, а хлопці товар женуть до води. „Здорові були, хлопці!“ — „Здорова, лисичко-сестричко!“ — „Проміняйте мені бичка-третячка на маковий пиріжок!“ — „Добре“, кажуть хлопці. — „Тільки, каже, тепер не їжте, а як я вибіжу з села, то тоді.“ От помінялися. Лисичка за бичка — та в ліс... А хлопці до пиріжка — аж там сміттячко...

От побігла лисичка-сестричка до своєї хатки, вирубала дерево, зробила санки, запрягла бичка — тай їде. Аж біжить вовк. „Здорова, лисичко-сестричко!“ — „Здоров, вовчику-братику!“

— „Де ти взяла бичка-третячка та санки?“ — „Заробила собі!“ — „Підвези ж, каже,

мене, лисичко-сестричко!“ — „Куди я тебе візьму? ти мені й санки поламаєш!“ — „Ні, каже, я тільки одну ніжку покладу!“ — „Ну, клади!“ — „От од'їхали трохи, вовк і каже: „Покладу я, лисичко-сестричко, і другу ніжку!“ — „Е, вовчику-братику, ти мені й санки поламаєш!“ — „Ні, каже, не поламаю!“ — „Ну, клади.“ Вовк і поклав. Їдуть, їдуть, коли це трісь! — „Е, вовчику-братику, ти мені вже й санки ламаєш!“ — „Ні, лисичко-сестричко, то я орішок розкусив.“ — „Ну, гляди.“ — От їдуть... — „Положу я, лисичко-сестричко, й третю ніжку!“ каже вовк. — „Куди ти положиш? ти мені санки поламаєш!“ — „Чим я тоді дровець привезу?“ — „Ні, каже, не поламаю.“ — „Ну, клади.“ Вовк положив і третю ногу. Коли це трісь! — „Ой, лихо! каже лисичка: іди собі геть, вовчику, — ти мені зовсім санки поламаєш!“ — „Ні, то я орішок розкусив!“ — „Дай же й мені!“ — „Нема, каже, остатній!“ Їдуть собі та й їдуть. Вовчик і каже: „Сяду я зовсім, лисичко!“ — „Куди ти сядеш, вовчику-братику? і санки поламаєш!“ — „Я помаленьку,“ каже. — „Ну, гляди!“ От вовчик тільки що сів, а санки й распались... Лисичка тоді давай його лаяти! Лаяла, лаяла тай каже: „Піди ж, сякий-такий сину, дровець нарубай, і на санки вирубай і приволочи!“ — „Якже я, каже вовчик, коли я не знаю, якого дерева?“ — „Е, сякий-такий сину, як санчата ламати, так і знав, а дровець вирубати, то й ні!“ Лаяла його, лаяла... „Як увійдеш, каже.

в ліс, то кажи: рубайся, дерево, й праве, й криве! рубайся, дерево, й праве, й криве!“
Вовк і пішов.

От приходить у ліс та й каже: „Рубайся, дерево, криве й криве! рубайся, дерево, криве й криве!“ Дерево й нарубалось. Таке корячкувате, що на палицю не вибереш, не то на полозок! Приносить вовчик до лисички те дерево. Вона як подивилася, давай його знов лаяти... „Ти, каже, сякий-такий сину, не так казав, як я тобі веліла!“ — „Ні, лисичко-сестричко: я, каже, стояв та все казав: рубайся дерево, криве й криве!“ — „Е, бісів сину, і того недотепний! Ну, сиди ж ти тут, — я сама піду нарубаю.“ Та й пішла.

От сидить вовк сам собі, та їсти хочеться! Обшукав він скрізь лисичину хату — нема нічого. Він думав, думав — „Давай, каже, знім бичка та й утечу!“ От узяв, проїв дірку в бичка, зсередини все виїв, а туди горобців напустив, і соломою заткнув, а сам драла... Приходить лисичка, зробила санчата, сіла: „Гей, бичок-третячок!“ Аж бичок не везе. Вона його батіжком... Як ударила, а віхоть соломи й випав, а горобці-фррр. „А, клятий вовчик!... Постій же, каже, я тобі згадаю!“ Та й пішла. Лягла на шляху та й лежить. Їдуть чумаки, дивляться — аж лисиця. „Візьмім, кажуть, братця, та продамо; буде за що хоч погрітись!“ Скинули її на останній віз, та й поїхали. Їдуть та й їдуть. А лисичка-сестричка бачить, що вони не дивляться,

та все кида по рибиці на дорогу, все кида... От як накидала вже багато, тоді нишком і сама злізла. Чумаки ж поїхали собі далі, а вона позбирала рибку, сіла та й ість.

Коли це біжить вовчик: „Здорова була, лисичко-сестричко!“ — „Здоров, вовчику-братику!“ — „Що ти робиш, лисичко-сестричко?“ — „Рибу, каже, їм.“ — „Дай же й мені!“ — „Піди собі налови.“ — „Та як же я наловлю, коли я не вмю?“ — „Ну, як знаєш а я не дам і кісточки!“ — „Так хоч навчи мене, як ловити.“ — А лисичка й дума: „Стривай же! Ти мого бичка-третячка ззів. — я тепер тобі оддячу!“ — „А так, каже: піди до ополонки, устроми в ополонку хвіст, та потихеньку води та й приказуй: Ловися, рибко, мала й велика! то вона й наловиться.“ — „Ну, спасибі за науку!“ каже вовчик.

От, прибігає вовчик до ополонки, устроив в ополонку хвоста: „Ловися, каже, рибко, мала й велика!“ А лисичка з очерету: „Мерзни, мерзни, вовчий хвіст!“ А мороз на дворі такий, що аж тріщить!... Вовчик усе хвостом водить та: „Ловися, рибко, мала й велика!“ А лисичка: „Мерзни, мерзни, вовчий хвіст!“ Поти ловив вовчик рибку, поки хвіст так і прикипів в ополонці. Тоді лисичка в село: „Ідіть, люде, вовка бити!“ Люде, як вискочать з кочергами, з рогаками, з сокирами!... Вбили того вовка — і пропав бідний! А лисичка й досі живе у своїй хатці

Цю книжечку ми уклали,
Щоб Оленочка, Василь
Й однолітки їх всі
Ці коточки добре знали
Та свій рідний край кохали
На чужині живучи.

